

Opinnäytetyö AMK
Media-alan koulutus
Journalismi
2019

Jutta Halminen

SUOMALAISTEN NAISTOIMITTAJIEN TYÖ JA TURVALLISUUS LÄHI-IDÄSSÄ

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

Jutta Halminen

SUOMALAISTEN NAISTOIMITTAJIEN TYÖ JA TURVALLISUUS LÄHI-IDÄSSÄ

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan suomalaisten naistoimittajien työn turvallisuutta Lähi-idässä. Miten turvallisuus otetaan huomioon Lähi-idässä työskennellessä ja millaiseksi toimittajat turvallisuutensa siellä kokevat? Opinnäytetyössä pohjustetaan ensin Lähi-idän tilannetta, sitä mistä konfliktit ovat saaneet alkunsa ja miksi tilanne on sellainen, kuin se on. Tarkemmin perehdytään maihin, joissa tutkimukseen haastatellut henkilöt ovat olleet. Tutkimukseen haastateltiin neljää suomalaista naistoimittajaa, jotka ovat kaikki työskennelleet Lähi-idässä. Jotkut haastateltavat ovat asuneet kyseisissä kohteissa vain viikon ja jotkut jopa vuosia.

Haastateltavien mukaan suomalainen media uutisoi lähinnä pelkästään sodista, kriiseistä ja konflikteista unohtaen, että tavalliset paikalliset ihmiset elävät tavallista arkea kaiken sen keskellä. Lähi-itää kuvataan sotatantereena, jossa ihmisillä ei ole muuta elämää. Kaikki haastateltavat tahtoivat tehdä kriiseistä uutisoinnin lisäksi juttuja myös tavallisista ihmisistä ja toivoivat, että arjesta ja paikallisten elämästä uutisoitaisiin enemmän suomalaisessa mediassa.

Naistoimittajat kokivat, että Lähi-idässä on helpompi työskennellä naistoimittajana kuin miestoimittajana, koska paikalliset naiset eivät saa puhua vieraille miehille. Naistoimittajilla oli mahdollisuus haastatella myös naisia. Naisena saattoi päästä helpommin eri paikkoihin, koska naisia ei koeta niin suureksi uhaksi. Paikallisten naisten asema Lähi-idässä ei ole hyvä, mutta ei myöskään huono, vaan se riippuu eri tekijöistä, kuten siitä, onko naisella miestä, koulutusta tai perhettä.

Kaikki haastateltavat olivat joutuneet tilanteisiin, joissa turvallisuus on ollut uhattuna, mutta ennen kriisimaahan lähtemistä tulee tiedostaa vaarat ja turvallisuuskriteerit. Pitää tietää minne voi mennä ja minne ei sekä suunnitella reitti aina etukäteen. On myös hyvä olla aina varasuunnitelma reittien osalta, koska tilanne elää jatkuvasti.

Suomeen paluu Lähi-idästä toimittajan töistä jakoi mielipiteitä. Toisille tuli tunne, että on vaikea sopeutua uudestaan suomalaiseen kulttuuriin eivätkä he tunteneet välttämättä kuuluvansa enää Lähi-idän eikä Suomen kulttuuriin. Toisille paluu taas oli iloinen asia, heistä tuntui hyvältä olla jälleen kotona. Suomeen paluu herätti ajattelemaan, miten hyvässä tilanteessa itse on, kun voi palata Suomeen, milloin haluaa. Paikalliset jäävät sodan keskelle tai pakolaisleireille vailla toivoa, kun itse nousee lentokoneeseen ja lentää kotiin.

ASIASANAT:

Lähi-itä, naistoimittajat, konfliktit, naisen asema, turvallisuus

Jutta Halminen

FINNISH WOMEN JOURNALISTS' WORK AND SAFETY IN THE MIDDLE EAST

This thesis describes Finnish women journalists' work safety in the Middle East. This thesis explains first the situation in the Middle East and where the conflicts began and why the situation is as it is. More specifically this thesis looks at countries where interviewed people have lived or visited. Four Finnish women journalists were interviewed, they all worked in the Middle East. The interviewees have been there from short one-week trips to longer many year periods.

The Finnish media mostly only reports wars, crises and conflicts, and forgets that ordinary local people live the ordinary everyday life in the middle of conflicts. Finnish media gives a picture of the Middle East, where war is everything and people have no other life. All the interviewees wanted to make also news about ordinary people and not just only of conflicts and hoped there would be more news like that in Finnish media.

A little unexpectedly, female journalists felt that it is easier to work in the Middle East as a female journalist than a male journalist because local women are not allowed to talk to men outside of their own family, so as a female journalist they were able to interview also local women. As a woman the journalists were able to go to different places because they were not so threatened. The status of local women is bad, but it depends on many factors, for instance if she has a man or a family.

All the interviewees had been in situations where their safety was in danger, but they know things can happen when you are in the country with crisis. You must know where you can go and plan the route in advance. It is also good to always have a spare plan for route plans as the situation always lives.

Returning to Finland from the Middle East depends a lot of a person, others felt that it was difficult to integrate in Finnish culture and they felt that they don't belong to any culture. Others felt it was good to be at home again. Some of them felt absurd that the locals remain in the middle of the war or in refugee camps with no hope when they can just fly back safe any time they want.

KEYWORDS:

Middle east, women journalists, conflicts, women's position, safety

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 LÄHI-IDÄN TILANNE	7
2.1 Palestiinan ja Israelin välinen konflikti syvenee	9
2.2 Libanonilaisten viha ajaa turvallisuusongelmiin	12
2.3 Syyrian sodissa menehtyneitä enemmän kuin talvi- ja jatkosodassa yhteensä	13
3 NAISTOIMITTAJANA LÄHI-IDÄSSÄ	15
3.1 Toimittajan työ Lähi-idässä	17
3.2 Turvallisuus	20
3.3 Naisen asema	22
3.4 Poliittiset suhteet vaikeuttavat maahan pääsyä	25
4 PALUU SUOMEEN	27
5 LOPUKSI	29
LÄHTEET	32

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni käsittelen suomalaisten naistoimittajien työn turvallisuutta Lähi-idän maissa. Opinnäytetyöni tutkimuskysymys on, miten turvallisuus otetaan huomioon Lähi-idässä työskennellessä ja millaiseksi toimittajat turvallisuutensa siellä kokevat. Tutkin aihetta kirjallisuuden avulla ja haastattelemalla neljää suomalaista naistoimittajaa, jotka ovat työskennelleet tai työskentelevät Lähi-idässä toimittajina. Lisäksi käytin hyödyksi aiheesta jo tehtyjä tutkimuksia. Tutkimus selvittää myös Lähi-idän maiden konfliktien tilannetta tällä hetkellä sekä uppoutuu muutaman maan tilanteeseen syvemmin.

Opinnäytetyössä pureudutaan hieman median antamaan kuvaan Lähi-idästä ja sen vaikutuksista ennakkokäsityksiin alueesta. Median antaman kuvan mukaan Lähi-idässä soditaan taukoamatta, konfliktit toistuvat vuosi toisensa jälkeen ja alueella vallitsee jatkuva pelon ilmapiiri. Toista puolta, eli ihmisten normaalia arkea, ei näytedä maailmalla juuri koskaan. (Keränen & Lindqvist 2009.)

Kaikilla haastateltavilla on kokemusta työskentelystä Lähi-idässä toimittajana tai kirjeenvaihtajana. Mediasta saadun kuvan mukaan naisten asema konfliktimaissa on huono, naisia ei arvosteta eikä heidän ääntään kuulla. Naisten oikeuksia loukataan Lähi-idän maissa laillisesti. (Salehzadeh 2016.)

Tutkimusta varten haastatellut Lähi-idässä työskennelleet toimittajat sanoivat, etteivät työt koskaan loppuneet, sillä aina on jotain uutisoitavaa. Haastattelin tutkimusta varten neljää suomalaista naistoimittajaa, jotka ovat työskennelleet Palestiinan alueilla, Israelissa ja Libanonissa. Naiset kertovat avoimesti työstään ja kokemuksistaan Lähi-idässä, Suomeen paluusta ja ennen Lähi-itään lähtemistä tapahtuneista toimenpiteistä, kuten turvallisuuskoulutuksesta. Yksi haastateltavista oli kirjeenvaihtajana vuoden, yksi seitsemän vuoden ajan, kolmas teki kirjeenvaihtajan töitä usean vuoden ajan ja yksi toimittaja tekee lyhyitä uutismatkoja Lähi-itään. Kaikki haastattelut on tehty anonymisti.

Tutkimusmenetelmänä käytin haastattelututkimusta. Haastattelu onärkevin tapa tutkimuksellisen aineiston keräämiseksi tässä tutkimuksessa. Käytin hyödyksi puolistrukturoituja teemahaastatteluja, joissa säilyi sama kysymysrunko, mutta osalla

haastateltavista saattoi olla muutama muista eroava kysymys. Toivoin haastateltavien puhuvan avoimesti, joten oli suotavaa, etteivät kysymykset olleet turhan tiukasti jäseneltyjä.

Opinnäytetyö pohjautuu tekemiini haastatteluihin, kirjallisuuteen ja jo tehtyjen tutkimusten tuottamiin tuloksiin ja analyysseihin Lähi-idän tilanteesta ja siitä, miten Lähi-itä näytetään mediassa suomalaisille. Lisäksi haluan selvittää, kuinka turvallinen Lähi-itä on alueena etenkin toimittajille.

Opinnäytetyössä tarkastellaan ensin Lähi-idän tämänhetkisiä kriisejä yleisellä tasolla, jonka jälkeen pureudutaan tarkemmin Palestiinan, Israelin, Syyrian ja Libanonin tilanteisiin. Kaikki haastateltavat ovat toimineet journalisteina edellä mainituissa maissa. Kun konfliktit eri maissa ja maiden välillä on käyty läpi, siirtyy tutkimus toimittajien kertomuksiin. Ensin selviää, mitä kaikkea toimittajien tulee ottaa huomioon ennen lähtöä Lähi-itään, millainen turvallisuuskoulutus tulee käydä läpi ja millaiseen kulttuuriin he ovat siirtymässä. Tämän jälkeinen luku käsittelee toimittajien kokemuksia ja työskentelyä itse maassa ja selvittää heihin mahdollisesti kohdistuvat uhat ja ennakkoluulot. Mistä lähteä liikkeelle, kun saapuu vieraaseen maahan ja kulttuuriin toimittajana? Ovatko haastateltavat olleet vaaratilanteissa vai onko maailma antanut täysin väärän kuvan konfliktimaiden tilanteesta? Seuraavassa luvussa pohditaan, kuinka Suomeen paluu sujuu ja miltä tuntuu palata kotimaahan muutaman viikon tai jopa kymmenen vuoden poissaolon jälkeen.

Loppupäätelmässä tiivistetään naistoimittajien kokemuksia Lähi-idässä työskentelystä ja selvitetään, onko median antama kuva Lähi-idästä vain pintaraapaisu alueen elämästä vai onko alueella todella turvatonta elää jokapäiväistä elämää.

2 LÄHI-IDÄN TILANNE

Lähi-itää on tutkittu monelta eri kantilta jo vuosia, mutta tämänkaltaisia tutkimuksia, jossa pyritään selvittämään naistoimittajien työtä ja heidän kokemaansa turvallisuutta Lähi-idän maissa, ei varsinaisesti ole tehty. Tähän mennessä tehdyt tutkimukset ovat keskittyneet selvittämään median antamaa kuvaa Lähi-idästä etenkin Israelin ja Palestiinan kriisin varjossa.

Lähi-itään liittyvät uutiset ovat lähes poikkeuksetta raakoja ja keskittyvät sotiin, äärijärjestöihin, konflikteihin, itsemurhaiskuihin ja pelon ilmapiiriin. Medioiden näyttämä kuva Lähi-idästä painautuu helposti ihmisten mieliin yleiskäsityksenä alueesta. He, jotka eivät koskaan ole käyneet Lähi-idän maissa, kuvittelevat sen olevan pelkkä taistelutanner ilman minkäänlaista normaalia elämää. Tilanteita ei juuri taustoiteta suomalaisessa mediassa, vaan kerrotaan ainoastaan meneillä olevista kriiseistä. (Savolainen & Ristola 2006)

Tällä vuosituhanella poliittisesta tilanteesta on tullut erittäin haastava koko Lähi-idän alueella. Afganistanin, Jemenin, Syyrian, Irakin ja Libyan sodat ovat aiheuttaneet valtavasti tuhoa, joka on sysännyt kyseiset maat kriittiseen tilaan. Tämän seurauksena ihmismassat ovat joutuneet pakenemaan naapurimaihin ja jopa ympäri maailmaa. Ulkopuoliset toimijat, erityisesti suurvallat, kuten Venäjä ja Yhdysvallat, ovat sekaantuneet kyseisiin sotiin ja pahentaneet niitä tehden niistä entistä monimutkaisempia. (Junka 2017.)

Pyhän maan eli Israelin ja palestiinalaisalueen välistä konfliktia voidaan medioissa runsaasti. Jos muualta maailmasta ei tule kiinnostavaa sisältöä, aukko täytetään Israeliin ja palestiinalaisiin liittyvillä jutuilla. Toki Israelin ja palestiinalaisten tilannetta seurataan ajoittain myös verrattain vähemmän. Kun muualla maailmassa tapahtuu, työntyy näiden kahden välinen konflikti taka-alalle. (Junka 2017)

Tutkimukseen haastatellut toimittajat kertoivat, miten heillä saattoi ajoittain olla ongelmia kommunikoida suomalaisen median kanssa tulevista jutuista. Heidän mukaansa Suomessa ei välttämättä ymmärretty, mitä jutun teko Lähi-idässä voi vaatia. Lisäksi tietämättömyys tulevan päivän juttutoiveista aiheutti stressiä.

Aamulla puoli neljältä saattoi soida puhelin, jonka toisessa päässä on henkilö suomalaisesta toimituksesta, joka pyysi juttua aamun ensimmäisiin uutisiin kuudeksi. Koskaan ei tiennyt etukäteen soiko puhelin vai ei. Israelin ja Palestiinan alueilta tuli aina jotain kuvaa ja materiaalia, jos muualla maailmalla oli hiljaista ja lähetykseen olisi muulloin jäänyt aukko. Aukko täytettiin Lähi-idästä tulleilla uutisilla. Tavallisia kahdeksan tunnin päiviä ei ollut, vaan juttuja tehtiin uutisten mukaan. Työstä tekee rankan se, ettei tiedä nukkumaan mennessä soitetaanko aamulla puoli neljältä vai ei, jos soitetaan, niin pitää nousta ylös ja tehdä heille juttu. (haastattelu 3)

Lähi-idästä tulleet uutiset kuvataan Suomen mediassa usein tyyliiltään kuvaaviksi. Niissä kerrotaan, kuka teki, mitä, missä ja kuinka usein. Lähi-idässä ei ole vakituista suomalaista kirjeenvaihtajaa raportoimassa tapahtumista, vaan Suomen mediatilat käyttävät ulkomaalaisilta uutistoimittajilta ja kirjeenvaihtajilta usein merkittävää tietoa. Suomalaisia on Pyhällä maalla eli Israelin ja Palestiinan alueilla toimittajina ajoittain pitkiäkin aikoja, mutta tällä hetkellä Pyhällä maalla, eikä koko Lähi-idän alueilla ole vakituista kirjeenvaihtajaa tuoreiden anonyymien haastattelujeni mukaan. (Keränen & Lindqvist 2006, Zidan 2017)

Erään haastateltavani mukaan median antama kuva on osittain väärä, mutta siinä on toki paljon totuuttakin. Rajut tekstit kuolonuhreista ja räjähdyksistä myyvät paremmin kuin jutut, joissa kerrotaan ihmisten tavallisesta arjesta. Konflikti on niin monisyinen, ettei siihen pääse sisälle lyhyessä ajassa.

Vaatii todella paljon opiskelua ja olemista paikan päällä, että ymmärtää tilanteen kokonaiskuvan. Tavallisten ihmisten arkeakaan ei voi tuoda täysin esille olematta paikan päällä riittävän pitkän aikaa. Suomen mediat käyttävät paljon kansainvälisten uutistoitimistojen juttuja ja käännöksiä, mikä ei anna kokonaiskuvaa, koska silloin on pelkkä uutinen, joka on käännetty suomeksi ilman, että toimittaja olisi ollut itse paikan päällä juttua tekemässä. Kun viettää tarpeeksi aikaa Lähi-idässä, konfliktia alkaa ymmärtää. (haastattelu 1)

Valtioiden väliset suhteet ovat olleet huonolla pohjalla sen viimeaikaisen historian ajan. Lähi-itä on ollut arka yhteenotoille eivätkä maat ole päässeet pitkäaikaisiin sopuratkaisuihin. Maat kilpailevat jatkuvasti toisiaan vastaan, pelkäävät toisiaan, eivätkä luota toisiinsa. Tämä takia Lähi-idän maat eivät tee yhteistyötä keskenään, mikä puolestaan vaikeuttaa kaikkien siellä asuvien elämistä. Jos yhteisymmärrykseen päästään, niin niissä on motiivina yleensä lyhytaikaiset tavoitteet. Valtiot eivät saa aikaan liittoja, jotka olisivat niille hyväksi pitkällä tähtäimellä ja joista maiden kannattaisi pitää kiinni pitkään. Tämä

on osasy sille, miksi Lähi-idän tilanne ei kehity rauhanomaisempaan suuntaan. Asiaa sotkee lisäksi länsimaiden sekaantuminen alueen asioihin epävakauttaen aluetta. (Juusola 2017)

Tällä vuosikymmenellä Lähi-idässä on ollut jopa epätavallisen kuohuvaa. Vuonna 2011 toivoa herättänyt arabikevät ei saanut aikaan pysyviä tuloksia. Alueella on sattunut paljon sisällissotia, vallankumouksia, vastavallankumouksia, hajoavia valtioita ja ääriuskonnolliset järjestöt ovat saaneet vahvan aseman monilla eri alueilla. Tämän hetken konfliktit eivät ole klassisia valtioiden välisiä sotia, joita käytiin kylmän sodan aikana arabimaiden ja Israelin välillä tai Irakin ja Iranin välinen kylmä sota 1980-luvulla. Nykyään konfliktit ovat yleensä valtioiden sisällä käytäviä erimielisyyksiä, jotka saattavat purkautua erittäin vaarallisesti esimerkiksi väkivaltaisuuksina. Siitä huolimatta, että konfliktit ovat nykyään yleensä valtioiden sisäisiä, niin niihin sekaantuu muita ulkopuolisia toimijoita, kuten Yhdysvallat ja Venäjä. Myös naapurivaltioilla saattaa olla sanansa sanottavana ja ne sekaantuvat asioihin. Sekaantumisien myötä konfliktit laajentuvat alkuperäisestä laajallekin alueelle, mikä johtaa alueiden väliseen vastakkainasetteluun. Useat Lähi-idän valtiot ovat maailmalla suurimpia aseiden ostajia. (Juusola 2017)

2.1 Palestiinan ja Israelin välinen konflikti syvenee

Palestiinan ja Israelin välistä konfliktia on käytännössä mahdotonta ymmärtää ulkopuolisena lyhyessä ajassa. Vaatii aikaa, että pystyy näkemään molemmat puolet ja ymmärtämään, miksi heidän välillään vallitsee niin raju konflikti. Journalistista työtä tekevänä on erityisen tärkeää nähdä kokonaiskuva, eikä raportoida vain yhden puolen tilanteesta. Kaikilla osallisilla on yhtä lailla suhde käynnissä olevaan konfliktiin. Israelilaisilla on pakollinen asepalvelus, joka kestää miehillä kolme ja naisilla kaksi vuotta. Palestiinan puolella moni on joutunut jättämään kotinsa armeijan hyökkäysten takia. Toimittajana lähteitä tulee etsiä monista eri paikoista ja varmistaa, että ne ovat luotettavia eivätkä puolueellisia. (haastattelu 1)

Gazalaiset ja Länsirannalla asuvat kaipaavat itsemääräämisoikeuttaan, mutta sitä ei aiota heille antaa. Palestiinalaisten presidentti Mahmud Abbas ei ole onnistunut saamaan toivottuja tuloksia rauhanneuvotteluissa Israelin kanssa eikä ole osannut puhua

omalle kansalleen. Palestiinalaiset uskoivat saavansa vihdoin kansallisvaltion vuoden 2010 vallankumouksellaan mukana, mutta turhaan. (Mustikainen 2014)

Jerusalemmissä kansalaiset asuvat kuplassa erilaisten järjestöjen ja diplomaattien ympärillä. Jos ei halua ymmärtää toista osapuolta eli israelilaisia, niin ei tarvitse. Israelilaiset eivät voi eivätkä saa mennä Länsirannan puolelle. Tämä synnyttää paljon vastakkainasettelua ja vihaa. Palestiinalaiset ja israelilaiset eivät tunne toisiaan enää. Ennen alueiden välille rakennettua kahdeksan metriä korkeaa muuria ihmiset kävivät Israelissa ja tekivät kauppaa palestiinalaisten kanssa, mutta muurin tultua tämä on vähentynyt paljon. Muuri rakennettiin erottamaan israelilaiset ja palestiinalaiset ainoastaan sillä verukkeella, että palestiinalaiset tekevät itsemurhaiskuja Israelin puolella. Muuri ei kuitenkaan estä ihmisiä menemästä toiselle puolelle. Siinä on reikiä ja sen yli pääsee kiipeämään, joten esimerkiksi itsemurhapommituksia tehdään edelleen vastustajan puolella. (haastattelu 1)

Länsirannan siirtokunnan rakentaminen on tähännyttä jo pitkään siihen, että palestiinalaisille luodaan tiukasti rajattu alue ihmisiä ja alueita eriyttämällä. Palestiinalaiset kokevat katkeroituvansa tämän takia. Kahtia jakautunut Palestiinan kansa voi vain haaveilla valtiosta joka ulottuisi Länsirannalta Gazaan. (Mustikainen 2014)

Eräs haastateltavistani kertoi, että ennen Palestiinaan matkustamista täytyy ottaa sotakriisialueen vakuutus, sillä Palestiinan alue nähdään sotakriisialueena. Vakuutus estää mielenosoituksiin tai väkivaltatekoihin osallistumisen alueella. Vakuutus korvaa ainoastaan tilanteessa, jossa kriisin tapahtuessa henkilö on ollut esimerkiksi normaalissa ruokakaupassa Länsirannalla. Palestiinassa voi huoletta kävellä myös naisena yksin kaduilla, kun tietää paikat ja alueet, joita kannattaa välttää. Etenkin vaaleana ulkomaalaisena kaduilla yksin käveleminen herättää huomiota, jolloin myös huutelua kuulee. Perjantairukousten aikaan Jerusalemin vanhassa kaupungissa ja Raakelin haudalla on kähakoita Israelin armeijan ja nuorten palestiinalaisten välillä, joten ne kannattaa kiertää kaukaa. Palestiinalaiset heittävät kiviä, joihin Israelin armeija vastaa kyynelkaasulla. Lähi-idässä liikkuesssa kannattaa miettiä, missä on ja mihin aikaan. Jos esimerkiksi huutelua ei jaksaa kuunnella voi Beirutissa ja Ammanissa ottaa taksin. Huutelu on pientä häiriköintiä, mutta ei mitään sellaista, mitä tarvitsisi pelätä. Lähtökohtaisesti Lähi-idässä ei ole ollut mitään ongelmia. (haastattelu 1)

Olen ollut kuvaamassa silloin, kun nuoret heittävät kiviä ja Israelin armeija heittää kyynelkaasua, että on ollut niitä tilanteita, mutta itse olen niihin tilanteisiin mennyt. Kyllä minä tiedän, että olisin voinut pysyä poissakin sieltä. (haastattelu 1)

Muurin sisällä asuvilla ihmisillä ei ole juurikaan muuta tekemistä, kuin juoruta muiden asioista, sillä muurin takia he asuvat erittäin rajatulla alueella. Elämä on yksitoikkoista ja he ovat turtuneita tilanteeseen sekä miehitykseen. Jotkut heistä eivät ole koskaan nähneet ulkomaailmaa. (haastattelu 1)

Palestiinan ja Israelin välinen konflikti on todella monimutkainen ja pitkittynyt. Palestiinaa voi kuitenkin pitää turvallisena paikkana olla ja asua verrattuna esimerkiksi Afganistaniin, jossa on melkein päivittäin itsemurhaiskuja. Palestiinaa ei voi pitää yhtään niin pelottavana, mutta miehitys ja muuri järkyttää palestiinalaisia. (haastattelu 1)

Olen liikkunut kuvausryhmän kanssa Palestiinassa ja ollut mielenosoituksissa. Niissä armeija heitti kyynelkaasua, se on tosi epämiellyttävää, koska siinä lamaan-tuu hengitys ihan täysin. (haastattelu 1)

Erään haastateltavan mukaan Israelissa ajatellaan, että niin kauan, kuin jokin asia ei ole kiellettyä, se on sallittua. Tämä näkyy toimittajan työssä siten, että paikalliset tulevat sanomaan, jos ei saa kuvata. Jos on kuitenkin jo ehtinyt kuvaamaan, niin he saattavat ottaa jo kuvatun materiaalin pois ja hävittää sen. Lähi-idässä on monia paikkoja, joissa saa kuvata, mutta myös niitä paikkoja, joihin ei päästetä ja silloin niihin paikkoihin ei mennä. (haastattelu 3)

Minulla oli ensimmäisillä juttukeikoilla israelilainen kuvaaja, joka kuvasi poliisia ja sotilaita. Kun kielsin häntä kuvaamasta heitä, jotta he eivät itse kieltäisi, kuvaaja vastasi, että kaikkea, mikä on näkyvillä, saa kuvata. Periaatteeni oli aina se, että minun kuvaajani ei mene mihinkään, mihin minä en mene. (haastattelu 3)

Palestiinan hallituksen tavoitteena on saada eri osapuolten palkkaamat valtion työntekijät ja Gazan turvallisuusviranomaisten ja tarkastuspisteiden hallinto yhteen. Tämä yhtenäistäisi maan linjaa. Myös aseiden hallussapidosta Gazassa on tarkoitus saada sovittua yhteiset pelisäännöt. Tämä olisi askel rauhan saavuttamiseen levottomalla alueella. (Junka 2017)

Palestiina on yhtä aikaa koko maailman huomion keskipisteessä ja kuitenkin eristetty, sillä sen asukkaat voivat vain haaveilla vapaudesta ja tavallisesta elämästä. Israelin ja Palestiinan välistä raja-alueita on joskus lähes mahdotonta ylittää, koska sotilaat

vartioivat sitä. Raja suljetaan tietyin väliajoin. Se saatetaan avata vain neljäksi päiväksi kuukaudessa. (El-Haddad 2012)

Euroopan Unionin kansalaiset ovat mieleltään palestiinalaisten puolella ja auttavat korjaamaan tuhojen jälkiä, joita Yhdysvaltojen avustama Israel hyökkäyksillään saa aikaiseksi. EU ei silti vaadi Israelia korjaamaan itse aiheutettua hävitystä, koska myös EU käy Israelin kanssa asekauppaa. EU on alkanut tukea Israelia entistä enemmän, mitä enemmän Israelin aiheuttama väkivalta on kiihtynyt. Väkivaltaista vastarintaa palestiinalaisten puolelta ei hyväksytä. Israelia autetaan kansainvälisesti palestiinalaisia enemmän, mutta siltä ei silti vaadita vastineeksi kansainvälisen oikeuden noudattamista. Sekä Israelin että Palestiinan puolella on ihmisiä, jotka puolustavat toistensa oikeuksia ja haluavat rakentaa yhdessä rauhallista ja turvallista tulevaisuutta, mutta tämä vähemmistön ääni ei pääse tarpeeksi esille. (Junka 2017)

2.2 Libanonilaisten viha ajaa turvallisuusongelmiin

Libanonin tämänhetkinen tilanne on sekava. Maan politiikka on sekavaa ja tämä heijastuu arkeen. Libanonissa on myös valtavasti turvallisuusongelmia, koska siellä on tällä hetkellä yli miljoona Syyrian pakolaista. Tämä tilanne heijastuu sekä turvallisuuteen että ihmisten jokapäiväiseen arkeen esimerkiksi hintojen nousussa. Libanonilaiset ovat tämän takia vihaisia pakolaisille. Pienessä maassa on paljon ongelmia, jotka odottavat ratkaisua. Libanonia pidetään kiinnostavana maana, koska koko Lähi-idän politiikka heijastuu Libanoniin suuresti. Saudi-Arabian ja Iranin keskinäinen riita heijastuu myös Syyrian sodassa. Lisäksi se aiheuttaa myös Libanonissa erittäin paljon jännitteitä sisäpolitiikkaan. Libanonilaiset myös riitelevät aktiivisesti politiikasta arjessaan. Pienessä maassa heijastuu koko maailman politiikka. (haastattelu 2)

Lähi-idästä puhuttaessa suurin osa ihmisistä unohtaa, että Lähi-itä kattaa useita eri maita, ei vain konfliktien keskellä olevia. Lähi-itä niin kuin muutkin maapallon alueet, koostuu useammasta maasta ja niiden tavoista elää.

Kun puhutaan Lähi-idästä, puhutaan isosta ryppäästä maita, jonka alueella on viisi eri kieltä. Lähi-itä on yhtä heterogeeninen alue kuin Eurooppakin, jossa ei vallitse vain yksi tietty kulttuuri eikä yksi uskonto. Pelkästään Libanonissa on 18 virallista uskontokuntaa, jotka kaikki ovat aktiivisia. Osa suomalaisen ajattelun kapeutta on puhe ainoastaan

muslimeista ja jopa sunnimuslimeista, tai se, että kaikki Lähi-idässä asuvat ovat arabeja, vaikka läheskään kaikki eivät ole. (haastattelu 2)

Ensimmäistä kertaa Libanoniin saapunut toimittaja yllättyi yhteiskunnasta ja Libanonista itsessään, koska käsitys oli samanlainen kuin suurella osalla suomalaisia, eli hyvin ka-pea. Lähtiessä kuvitteli tietävänsä enemmän kuin normaali Suomen kansalainen, mutta tästä huolimatta yllätti, miten paljon Libanonissa on rikkaita ihmisiä ja luksusta ja se, miten vähissä vaatteissa naiset liikkuvat kadulla verrattuna jopa Suomeen. Haastatelta-van mukaan Lähi-idässä on paljon tilanteita, joissa ”pommit paukkuvat näkyvästi taustalla ja nuoret naiset bilettävät minihameissa juoden viinaa”. (haastattelu 2)

2.3 Syyrian sodissa menehtyneitä enemmän kuin talvi- ja jatkosodassa yhteensä

Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän alueilla alkoi 2010–2011 vaihteessa mielenosoituksia, jotka vastustivat hallitusta. Mielenosoitukset levisivät sitä kautta myös Syyriaan. Aseelliseksi yhteenotoksi nopeasti muuttunut protestointi laajeni lopulta sisällissodaksi. Sodassa on menehtynyt satojatuhansia ihmisiä ja miljoonat ovat ajautuneet pakolaisiksi. Osapuolina verisessä sisällissodassa ovat olleet hallitusta tai toisiaan vastaan taistelevat ryhmittymät sekä presidentti Bašar al-Assadin johtama hallitus. (Bahmani & Jäntti, 2018)

Syyrian sodan kokoluokkaa voi miettiä vertaamalla Syyriassa kuolleiden sotilaiden ja siviilien määrää Suomen edellisissä sodissa kuolleiden lukumäärään. Syyrian hallintoa vastaan sotivien kuolleiden määrä on suurempi kuin kaikkien talvi- ja jatkosodassa kuol-leiden suomalaisten siviilien ja sotilaiden määrä yhteensä. Heitä oli noin 90 000. Tämä pätee myös Syyrian armeijan ja hallintoa tukevien joukkojen miestappioiden määrään, joita oli 120 000–170 000. Myös syyrialaisia siviilejä on kuollut enemmän kuin suomalaisia talvi- ja jatkosodassa yhteensä. Lista suorista osapuolista, jotka ovat rahoittaneet tai avustaneet aseistuksessa syyrialaisia on pitkä. Saudi-Arabian, Qatarin, Turkin ja Yhdys-valtojen tuki Syyrian aseelliselle oppositiolle on miljardeja tai kymmeniä miljardeja eu-roja. Tämä ei kuitenkaan riittänyt sodan voittamiseen, sillä avustusten vaikutukset ovat olleet syyrialaisien toimintakyvylle vahingollisia. Merkittävämpänä Lähi-idän ulkopuolelta tulleen väliintulona pidetään Venäjän sotatoimia. Vain osa Syyriaan tehdyistä väliintu-loista on valtioiden tekemiä. (Bahmani & Jäntti, 2018)

Eräät ei-valtiolliset toimijat ovat osaltaan vaikuttaneet Syyrian sodan kulkuun osittain enemmän kuin valtiolliset. Merkittävimmän ei-valtiollisen väliintulon Syyrian sodassa muodostavat Syyrian ja Irakin ulkopuolelta tulleet islamistitaistelijat. Kaikista sotaan osallisista valtiollisista ja ei-valtiollisista toimijoista merkityksellisimmän väliintulon on tehnyt Iran. Kaikissa valtioissa, jotka ovat olleet osallisina sotaan, sotaa koskeva keskustelu myötäilee kyseisen valtion omaa Syyria-politiikkaa. (Bahmani & Jäntti, 2018)

3 NAISTOIMITTAJANA LÄHI-IDÄSSÄ

Ulkomaantoimittajilla on paljon lyhyitä ulkomaanmatkoja, kuten sodista ja luonnonmullistuksista raportointia. Tämän lisäksi on suunniteltuja juttukeikkoja, jotka saattavat olla pidempiä. Eri pituiset kirjeenvaihtajan tai avustajan tehtävät ovat asia erikseen. Lähi-idän maista esimerkiksi Syyriaan on vaikea tehdä nopeaa hätäkeikkaa, koska viisumien saamisessa voi kestää viikkoja. Pidemmille ja suunnitelluille matkoille lähdettäessä valmistelut kannattaa aloittaa viisumeista, koska niissä kestää kauan. Nopeat matkat ovat usein tilanteen tuomia uutiskeikkoja.

Kaikilla juttuun haastatelluilla toimittajilla on ollut Lähi-idässä mukana fixeri, eli paikallinen henkilö, joka tulee mukaan haastattelutilanteisiin, tulkaa haastattelut, sopii haastattelut etukäteen ja tietää maan asiat erittäin hyvin. Fixerillä on hyvät kontaktit valtion sisällä. Hän kulkee toimittajan ja mahdollisen kuvaajan mukana joka paikkaan ja varmistaa myös heidän turvallisuutensa. Fixeri tietää, mihin saa mennä ja mihin ei. Fixerit ovat paikallisia toimittajia.

Suurin este ulkomaalaisten toimittajien työn teolle on kulttuurin ymmärtämättömyys ja ihmisten ennakkoluulot Lähi-itää kohtaan. Esimerkiksi julkisilla paikoilla kuvaaminen islamistisessa maassa on riskialtista ja paikalliset saattavat tulla varoittamaan ja kehottamaan lopettamaan kuvaamisen siihen paikkaan. (Arteva 1999)

Nopealla aikataululla Lähi-itään lähteminen tarkoittaa yleensä sitä, että sieltä tullaan nopeasti myös takaisin Suomeen. Nämä uutismatkat kestävät enintään viikon. Toimittajille, jotka käyvät pahimpien kriisien aikana Lähi-idässä tekemässä nopealla aikataululla juttuja, ei yleensä ole järjestetty turvallisuuskoulutusta, mutta tästä huolimatta sellaiseen tulisi osallistua mahdollisuuksia mukaan. Työskennellessä toimittajana, joka lähtee kriisien keskelle nopeasti, turvallisuuskoulutus kannattaa käydä, vaikka seuraava matka ei olisikaan tiedossa. Kun lähdön hetki on käsillä, koulutukseen ei enää ehdi lähteä.

Lähtö voi tapahtua saman päivän aikana muutaman tunnin varoitusajalla tai tulla tietoon paria viikkoa ennen lähtöä. Koko ajan tulee olla valmistautunut lähtöön. Mellakka-alueelle lähdettäessä mukaan tulee ottaa myös luotiliivit ja kypärä, joita käytetään aina, kun lähdetään alueelle, jossa voi sattua jotain. Muutaman tunnin varoitusajalla lähtevillä

toimittajilla on valmiina pakattuna tarvittava elektroniikka ja henkilökohtaiset tavarat. (haastattelu 4)

Sota-aluevakuutus on pakollinen jokaiselle lyhyellekin juttukeikalle lähdeettäessä. Isoista mediataloista vakuutukset saa nopeasti. Vakuutusten tulee olla aina kunnossa, kun lähtee Lähi-itään. Vakuutuksen tulee olla sellainen, joka toimii myös alueella, jossa on suuri sieppausriskivaara. Toimittajalla, joka lähtee keskelle sotaa, täytyy olla turvavarusteet, joihin kuuluu luotiliivi, kypärä ja joissain tapauksissa kaasunaamari. (haastattelu 2)

Libanonissa kirjeenvaihtajana vuoden ajan ollut toimittaja halusi tuoda esiin paikallisten ihmisten tavallisen arjen sodan ja kriisin keskellä. Sotakeikkojen lisäksi tuli tehdyksi paljon arkijuttuja, miten perheet pystyvät elämään arkeaan sodan keskellä. Lähi-idästä voi uutisoida myös sotaan liittymättömiä juttuja, kuten nuorten elämää, kauneuslehtikatsauksia, tämän hetken trendejä ja puheenaiheita sekä muotijuttuja. Toimittajina naiset tulevat ajatelleeksi asioita, joita miehet eivät välttämättä tulisi tehneeksi, kuten juuri perheitä koskevia uutisia tai imetystä. (haastattelu 2)

Suomalainen media kaipaa enemmän arkipäiväisin juttuja Lähi-idästä ja paikallisten elämästä sota- ja kriisiuutisten rinnalle. (haastattelu 4)

Yksi haastateltava toteaa suomalaisen median antavan Lähi-idästä kuvan, että se on pelkkä sotatanner, eikä siellä ole mutta elämää. Suurilta osin syynä voi pitää sitä, ettei Suomella ole toimittajia vakituisesti paikan päällä. Myös kirjeenvaihtajia on vähän ja Lähi-idässä he käyvät harvoin. Tällä hetkellä alueella ei ole yhtään suomalaista toimittajaa. Tämän takia kriisi, sota ja poliittinen kaaos korostuu suomalaisessa mediassa. Paikan päällä olleet kirjeenvaihtajat ja freelancerit ovat halunneet juuri tästä syystä tuoda ihmisten tavallista arkea enemmän esille siellä ollessaan saadakseen alueesta tasapainoisemman kuvan. Ihmiset kuitenkin elävät Lähi-idässä arkeaan joka päivä, mikä on yllättävää monille. Suomalaisilla ei ole väärä kuva Lähi-idästä ja sen asukkaista, mutta se on hyvin kapea. Kaikki naiset eivät kulje burka päällä etenkin Libanonissa. Syyriassa burkaa ei käytetty ennen sotaa lainkaan. Sotaa eikä kriisejä voi kieltää, mutta se on vain yksi puoli ja pieni prosentti siitä kaikesta, mitä Lähi-idässä tapahtuu. (haastattelu 2)

Suurin este maiden kulttuurien ymmärtämisessä ovat varmasti omat pelkomme ja ennakkoluulomme. Ehkä välillä on hyvä ajatella asioita vieraan kulttuurin näkökulmasta. Kun Irakin ja Iranin sodan alussa tulin yksin taksilla Bagdadista koko yön kestävän matkan Ammaniin, pelkäsin yrittäisikö taksikuski lähennellä ja miten selviäisin. Ne olivat omia pelkojani, aamuyöstä nukuimme kuskin kanssa pari tuntia autossa autiomaassa, ja ainoa taistelu koski sitä, kumpi sai pitää suuremman osan peitosta. (Arteva 1999)

Lähi-idän media eroaa suomalaisesta mediasta monella tapaa. Lähi-idässä näytetään surutta kaikki ruumiskuvat ja muut todella rajut kuvat televisiossa, mitä Suomessa ei missään tilanteessa voi näyttää. Paikallisia kuvaajia ja ihmisiä joudutaan tämän takia ohjamaan paljon ja sanomaan, ettei tällaista materiaalia voi näyttää eikä käyttää Suomessa. Tapa tehdä haastatteluja eroaa myös paljon suomalaisten tavasta, mikä vaikeuttaa käytännön työtä Lähi-idässä. (haastattelu 2)

Toimittajat saavat paljon vihapostia myös Lähi-idässä. Siellä sitä saa jopa enemmän kuin muualla maailmassa. Vihaposti on tarkoitettua henkilökohtaista ja halventavaa. Siihen kannattaa kuitenkin tottua, jos aikoo tehdä toimittajan töitä Lähi-idässä. Paikalliset eivät pidä siitä, että heidän maassaan tapahtuvia asioista uutisoidaan ympäri maailmaa. (Stack 2010).

Vihapostia tuli, vaikkakaan ei niin paljon kuin mitä tänä päivänä tulisi, sillä ajat ovat muuttuneet ja postia on helpompi lähettää nykyään. On yhdentekevää, mitä Israelista ja Palestiinasta kirjoittaa tai sanoo, se on aina jonkun mielestä väärin. Tähän kannattaa asennoitua, jos aikoo työskennellä Pyhällä maalla. Ihmiset ovat hyvin järjestäytyneitä ja seuraavat tarkkaan sitä, mitä heidän maastaan kerrotaan muulle maailmalle. Järjestäytyneet tahot ottavat usein yhteyttä suoraan päätoimittajaan eikä jutun tehneeseen toimittajaan. (haastattelu 3)

3.1 Toimittajan työ Lähi-idässä

Suomalaiset lähtevät useasti ensin freelancertoimittajiksi Lähi-itään, elleivät he ole kirjeenvaihtajia. Freelancerina juttuja tehdään joko yhteen tiettyyn suomalaiseen mediaan tai monille eri medioille. Suomalaisena toimittajana Lähi-idässä työskennellessä keskitytään lähes poikkeuksetta tekemään juttuja alueen konflikteista, kriiseistä, äärijärjestöistä, itsemurhaiskuista ja sodista. Kaikella on kuitenkin myös kääntöpuolensa, joka unohtuu kovin usein. Toimittajat saattavat lähteä Lähi-itään viikoksi tekemään juttukeikkoja, jolloin heidän täytyisi sisäistää koko konflikti ainoastaan seitsemässä päivässä. Tämä näkyy harmittavan usein lopputuloksessa. Viikon aikana ei voi sisäistää ja ymmärtää kaikkea sitä, mistä konflikti juontaa juurensa ja miksi ihmiset käyttäytyvät niin kuin käyttäytyvät. Jutut eivät anna kokonaiskuvaa alueen tapahtumista, minkä seurauksena suomalaisten ennakkoluulot Lähi-itää kohtaan tulevat suoraan median antamasta kuvasta Lähi-idästä.

Mediassa ei ole tilaa näyttää Lähi-idässä asuvien tavallista arkea, vaan kriisit nousevat heittämillä niiden ohi. (Haastattelu 1, Keränen & Lindqvist, 2009.)

Helsingin kadulla voi yhtä lailla tapahtua jotain, vaikka riskit ovat totta kai suuremmat Lähi-idän maissa. Omaan vaistoon on kuitenkin hyvä luottaa sekä mahdollisen turvafirman antamiin ohjeisiin. Alueesta riippuen toimittajan mukaan saatetaan laittaa turvamiehiä. Tällöin käytössä on myös panssaroitu auto ja luotiliivit mihin ikinä meneekään. (haastattelu 1)

Israelin ja Palestiinan välistä konfliktia seuranneena tietää, mitä odottaa saapuessaan ensimmäistä kertaa maahan. Pyhän maan tilanne on ollut huono jo vuosikymmeniä. Freelancerina juttuja tehdään eniten Israelin ja palestiinalaisten välisistä konflikteista, palestiinalaisten itsemurhapommituksista ja niihin vastanneista kostoiskuista Israelin armeijan toimesta sekä Länsirannalla että Gazassa. Hiljaisempina aikoina pystyy keskittymään ihmisten tavallista arkea ja ilmiöitä koskeviin juttuihin. (haastattelu 3)

Viikko on intensiivinen ja lyhyt ajanjakso, jota ennen tulee perehtyä tapahtuneeseen mahdollisimman hyvin. Hyvä asia on se, että sama toimittaja menee useamman kerran samaan maahan, jolloin pysyy paremmin mukana maan tapahtumissa, vaikka ei itse siellä asukaan. Toki toimittajat, jotka ovat koko ajan paikan päällä, ymmärtävät konfliktit kokonaisuutena paremmin. Tilanteissa, joissa toimittaja menee paikan päälle tekemään juttuja viikoksi, fixerit ovat avainasemassa oman henkilökohtaisen tietämyksensä ansiosta. Fixeri kerää jatkuvasti tietoa ja on luotettava lähde, jolta saa apua ja varmistuksia tarvittaessa. Toimittajan täytyy ymmärtää, että hän on paikan päällä vain viikon ja tehdä siksi taustatyö erittäin hyvin, jotta pääsee mahdollisimman syvälle kriisiin ja ymmärtää, mikä sen aiheuttaa. Toimittajana matkustaessa ottaa eri tavalla kontaktia ihmisiin ja paikalliset ovat usein hyvin vieraanvaraisia ja ystävällisiä. Paikalliset suhtautuvat yleensä hyvin länsimaalaiseen mediaan. (haastattelu 4)

Yhden tutkimukseen haastatellun toimittajan mukaan Lähi-idässä eletään ajan suhteen paljon rennommin kuin Suomessa. Monilla suomalaisilla kirjeenvaihtajilla on ollut Lähi-idässä paikallinen kuvaaja ja fixeri, joka tietää esimerkiksi luvista. Ammattilaisilla ja etenkin haastateltavilla on hyvin erilainen käsitys ajasta kuin suomalaisilla. Tämän takia he saattavat tulla paikalle, jos heitä kiinnostaa tai jättää tulematta virkamiestasosta lähtien. Ylipäätään virkamiesten ja tärkeiden ihmisten saaminen haastateltavaksi on todella vaikeaa ja ison työn takana. Mukava puoli Lähi-idässä toimittajana työskentelyssä on se,

että tavalliset ihmiset ovat hyvin avoimia ja mediamyönteisiä sekä valmiimpia kertomaan asioita paljon avoimemmin kuin suomalaiset. Ihmiset kutsuvat kotiinsa ja näyttävät miten elävät. Helpointa on nimenomaan tavallisten ihmisten kanssa työskentely. Tv-jutun tekoon kannattaa varata paljon aikaa, sillä se vie eniten energiaa ja työtunteja. Lupaprosesseineen ja editointeineen yhden jutun tekoon saattoi mennä muutamasta päivästä reiluun viikkoon. Helpommat jutut, kuten lehteen tai radioon menevät, saa purkkiin yleensä muutamassa tunnissa. (haastattelu 2)

Paikalliset viranomaiset yrittävät estää toimittajien työtä todella aktiivisesti. Lähi-idän mediavapaus ei ole lähelläkään sitä luokkaa, mihin Suomessa on totuttu. Arkaluontoisissa asioissa viranomaiset yrittävät estää toimittajilta pääsyn paikan päälle tai estävät fyysisesti kuvaamisen tai juttujen tekemisen.

Suuret väkijoukot saattavat retuuttaa toimittajia nurkan taakse ja olla arvaamattomia. Naisena seksuaalinen häirintä on yleistä sekä fyysisesti että henkisesti. Naisena Lähi-itään lähdeettäessä tämä tulee ottaa huomioon. Egyptissä seksuaalinen häirintä on konkreettinen uhka. (haastattelu 2)

Eräs haastateltava kertoo, ettei toimittajana voinut koskaan tietää mitä eteen tulee, kun lähti tekemään juttua. Tavallinen juttukeikka, jossa tehtiin juttua vihannesten hinnoista torilla, tarvitsi viidet luvat eri paikoista, jotta torilla sai kuvata. Tavallinen pressilupa täytyi olla, jonka lisäksi tarvittiin armeijan lupa, Hizbollahin lupa, jos kuvasi sen alueella sekä alueen pormestarin lupa. Hizbollah määrittää itsensä puolueeksi, joka on perustettu Israelin vastaiseksi liikkeeksi, mutta Yhdysvallat pitää sitä terroristijärjestönä (Hanhivaara 2013). Piti olla todella hyvät suhteet, jotta tiesi kenen alueella ollaan ja mitä lupia alueelle tarvitaan. Tavallista katugallupia ei voi lähteä tekemään tuosta noin vain Lähi-idässä. Tätä ei aina ymmärretty Suomen mediataloissa. Gallupkin tarvitsee luvat. Lupien järjestäminen oli todella hankalaa kaikkialla Lähi-idässä. (haastattelu 2)

Lehtitoimittajana on helpompi työskennellä kuin radio- tai tv-toimittajana, sillä kamera herättää huomiota. Pelkän lehtiön kanssa on helpompi mennä eri paikkoihin ja jutella paikallisten kanssa, koska silloin viranomaiset eivät välttämättä tiedä ihmisten puhuvan toimittajan kanssa. (haastattelu 3)

Lähi-itään kuuluu monia maita, joten kansainvälisestä urasta haaveilevien kannattaa vaihtaa omaa asemapaikkaansa tietyin väliajoin. Liian kauan yhdessä paikassa oleminen tekee sen alueen ekspertiksi, mutta tällöin muiden alueiden konflikteja ja kriisejä katsoo paljon kauempaa. Irakin poliittinen tilanne on tällä hetkellä kiinnostava, ja siellä pääsee käyttämään Lähi-idästä jo saatua kokemusta töitä tehdessä. (haastattelu 1)

Lähi-idässä on nuoria, jotka haluavat ryhtyä toimittajiksi. Suomalaiset toimittajat voivat halutessaan auttaa heitä unelmansa saavuttamiseen. Palestiinassa Betlehemin yliopistossa on käynyt nuoria toimittajia Suomen kouluista kertomassa heille vinkkejä ja tehden heidän kanssaan muun muassa videodokumentteja. Opiskelijat saavat valita itse aiheen videolleen, jonka jälkeen sen toteuttamisesta keskustellaan suomalaisten toimittajien kanssa ja kuvattu video editoidaan yhdessä. Tämän lisäksi jo valmistuneita naisjournalisteja voi kouluttaa paremmiksi työssään toimittajina. Palestiinalaiset naisjournalistit ovat saaneet muun muassa kypäriä, luotiliivejä sekä erinäisiä koulutuksia. Kypärät ja luotiliivit eivät kuulu jokapäiväiseen varustukseen suomalaisilla toimittajilla, mutta Palestiinan ja Gazan alueilla ne ovat välttämättömiä toimittajien turvallisuuden varmistamiseksi. (haastattelu 1)

3.2 Turvallisuus

Turvallisuuskoulutus on tärkeä osa Lähi-idän matkaa, mutta etenkin freelancer-toimittajille kursseja ei välttämättä ole Suomessa. Moni Lähi-itään lähtevä toimittaja on kuitenkin nimenomaan freelancer, joten turvallisuusteen liittyvä kurssi olisi hyvä käydä ennen lähtöä, jos ei Suomessa, niin jossain muualla. Suomen Punainen Risti järjestää koulutuksia sekä toimittajille että freelancereille. Turvallisuuskoulutuksessa opetetaan asioita, joita nainen, joka ei ole käynyt armeijaa, ei voi tietää, kuten minkälaisilla aseilla voi ampua seinän läpi. Koulutuksessa opetetaan myös antamaan ensiapua ampumahaavan saaneelle henkilölle. (haastattelu 3)

Turvallisuuskoulutusta ei aina ehdi järjestää nopean kriisin tultua ilmi. Puolustusvoimat järjestää turvallisuuskoulutuksia, joissa kannattaa käydä ennen Lähi-itään ja kriisimaihin lähtemistä, jos ei saa muuta kautta turvallisuuskoulutusta. Jos matkan ajankohdan tietää hyvissä ajoin, kannattaa hyödyntää ulkomailla tehtävät erikoiskoulutukset. (haastattelu 2)

Toimittaja voi vaikuttaa itse hyvin paljon omaan turvallisuuteensa. Turhia riskejä ei kannata missään vaiheessa ottaa itsensä, työryhmän eikä haastateltavien kannalta, koska myös haastateltavan turvallisuuden ja hengen voi tahtomattaan vaarantaa. Jos toimii jonkun tietyn ryhmän alueella, pitää ottaa huomioon, että ihmiset joutuvat toimimaan tietyllä tavalla. Länsimaalainen toimittaja ei esimerkiksi voi mennä kenenkään kotiin kyselymään asioita Libanonin, Syyrian tai Turkin alueella, koska seuraavana päivänä asukkaiden oven takana on Hizbollahin miehet kyselyssä, mitä toimittajat tekivät täällä ja mitä sanoitte niille. Samaa tapahtuu myös Syyriassa sekä Hamasin ja Palestiinan alueella. (haastattelu 2)

Palestiinan alueilla ei aikaisemmin ollut kiellettyä kuvata julkisilla paikoilla, mutta esimerkiksi Turkin kurdialueilla tulee ajatella myös ihmisiä, joita mahdollisesti haastattelee. Kun toimittaja on lähtenyt, haastateltavan luo saatetaan tulla kysymään, mitä hän on kertonut. Toimittajan tulee yrittää varmistaa, ettei haastateltava joudu vaikeuksiin toimittajan lähdettyä paikalta. Irakissa puolestaan Saddam Husseinin aikana ihmiset eivät uskaltaneet kertoa mitään, vaikka kuinka kysyi. Juttujen tekoon vaikuttaa maan sananvapaustilanne, armeijan toiminta ja poliisi. Toimittajan tulee tietää, missä on ja miten asiat on helpoin juuri siinä maassa hoitaa. Lähi-idän tilanne ei ole parempi eikä huonompi kuin minkään muun maan, missä on konflikti. Kyse on enemmän omasta valmistautumisesta. Ihmiset ovat yleensä maailmassa mukavia ja heiltä saa apua. Varmimmin joutuu pulaan, jos menee paikkaan, josta ei tiedä mitään. (haastattelu 3)

Omat tekemiset tulee suunnitella niin tarkkaan kuin mahdollista oman turvallisuuden takia; minne menee, kenen kanssa ja mihin aikaan. Kannattaa varautua a-, b- ja c- suunnitelmaan, koska ikinä ei voi tietää, mitä vastaan tulee. Kun on valmistautunut hyvin, niin välttää panikoimisen. Syyriassa konkreettinen vaara on sieppausriski. Siellä työskennellessä tulee reitti suunnitella etukäteen tarkasti ja luottaa paikalliseen turvallisuushenkilökuntaan. Jos he kieltävät menemästä paikkaan, josta saisi hyvän jutun, niin kyseiseen paikkaan ei ole menemistä. Pitää muistaa, että vaikka on ulkopuolinen sodassa, niin silti saattaa sattua, luodit eivät valikoi kohdettaan. Toimittajat eivät aina ymmärrä sitä, että jos on sodan keskellä, niin luoti voi osua sinuun. Etenkin kameramiehet eivät välttämättä huomaa olevansa tulilinjalla, koska he keskittyvät katsomaan tilannetta linssin takaa, jolloin heihin osuu helposti. Miinakenttiä tulee varoa, sillä ne eivät aina ole aktiivisella sota-alueella, vaan niitä voi olla siellä täällä. Jos kielletään menemästä esimerkiksi pellolle, niin sinne ei todella kannata mennä kokeilemaan onneaan. (haastattelu 2)

Jos asuu, elää ja työskentelee maassa, jossa on konflikteja tai aseellisia konflikteja, on selvää, ettei turvallisuus ole hyvällä tasolla. Poliisit ja sotilaat saattavat hermostua toimittajalle ja olla kovakouraisia, mutta se ei ole ollut henkilökohtaista. Toimittajana on joutunut olemaan tilanteissa, joissa on pommitettu ja sodittu, jolloin tilanne on vaarallinen kaikille, ei pelkästään toimittajalle. Turvallisuudenkin takia tulee jatkuvasti tietää, missä on ja ottaa selvää etukäteen siitä, mihin on menossa. Paikallisten ihmisten kanssa on hyvä puhua paljon, jotta ymmärtää paremmin turvallisuudesta. Mihinkään ei tule mennä, jos ei ole etukäteen selvittänyt määränpään ja matkan turvallisuutta. Keitä osapuolet ovat, minkälaisia aseita heillä on, minkälaisia iskuja he tekevät, mikä heidän strategia on? Turvallisuuteen liittyy tärkeimpänä tekijänä se, että on hyvin valmistautunut ja tietää mihin on menossa. (haastattelu 3)

Nopeilla työmatkoilla lähdön hetki saattaa pelottaa ja jännittää toimittajaa, jonka täytyy lähteä muutaman tunnin varoitusajalla keskelle konfliktia tai terrorismialuetta. Lyhyellä varoitusajalla tilanteen selvittämiseen ei jää paljoa aikaa. Kulttuurin mielenkiintoisuus saa lähtemään paikan päälle aina uudestaan. (haastattelu 4)

Sota-alueella työskennellessä on aina olemassa riski, että jotain sattuu. Jälkikäteen miettäessä on tajunnut, että edellisessä tilanteessa olisi voinut käydä todella huonosti. On ammuttu kohti ja tullut juostua pois pommien tieltä. Vaarallisissa tilanteissa adrenaliini ottaa vallan. Hotellilla saattaa tulla kehotus siirtyä toiseen hotelliin, jos juuri kyseisen hotellin tiedetään olevan pommiuhan kohteena (haastattelu 4). Jos pelolle antaa tilanteessa vallan, ihminen lamaantuu eikä pysty toimimaan. Kaikki turvallisuutta uhmaavat tilanteet tulee puida jälkikäteen kunnolla, jotta ne eivät jää kalvamaan mieltä. Lähi-idässä kaikista suurin päivittäinen riski ei ole sota, vaan liikenne, jossa sattuu jatkuvasti kuolonkolareita. Lähi-idässä pitää varautua myös esimerkiksi hiekkamyrskyyn, jota ei länsimaisena tule ajatelleeksi. (haastattelu 2)

3.3 Naisen asema

Lähi-idän kulttuurin ja Suomen kulttuurin välillä on paljon eroja. Lähi-idän alueella perhe on tärkeässä roolissa, joten yksityisyyttä ei juuri ole. Harvat ovat koulutettuja, joten naisten elämä on suurilta osin lasten kasvatusta ja ruoan laittoa. Lähi-idässä vallitsee perinteinen ja konservatiivinen tapa elää. Perinteinen asetelma, jossa mies tuo ruoan

pöytään, on enemmän kuin tavallinen. Arabimies kontrolloi arkea ja on perheen pää. Hänellä on valta vaikuttaa siihen, mitä nainen saa tehdä ja mitä ei sekä siihen, kenen kanssa nainen liikkuu. (haastattelu 1)

Osa naisista on Lähi-idässä myös itsenäisiä, mutta arabikulttuurin historia on vahvassa, eikä siitä päästä helpolla eroon. Järjestetyt avioliitot ovat vähentyneet huomattavasti, mutta silti niitä on edelleen. Nuori saa usein valita puolisonsa itse, mutta perheen tulee hyväksyä tämä ennen avioliittoa. Hyväksymisessä otetaan huomioon perhe, josta toinen tulee, sillä Lähi-idässä maine on kaikki kaikessa. (haastattelu 1)

Nainen ei saa mennä naimisiin miehen kanssa, joka ei ole muslimi. Iranissa naisen, joka haluaa mennä naimisiin ulkomaalaisen miehen kanssa, tulee hakea siihen lupa viranomaiselta. Iranilaiset naiset eivät myöskään saa laulaa julkisesti ilman viranomaisen lupaa. Tämänkin jälkeen he voivat esiintyä ainoastaan naisille. Osalla kristityistä palestiinalaisnaisista on koulutus, mutta iranilaisilta naisilta evätään muun muassa biologia ja länsimainen kirjallisuus, sillä he eivät voi työllistyä kyseisillä aloilla. Iranissa vallitsee myös huntupakko; jos naisen huntu ei ole tarpeeksi peittävä hänen ajaessaan autoa, voidaan auto takavarikoida. (Salehzadeh 2016)

Naisen halutessa avioeron miehestään miehellä on oikeus kieltäytyä. Jos mies hyväksyy eron, prosessissa saattaa silti kestää erittäin pitkään, sillä hallituksen päämäärä on vähentää avioeroja. Aviorikoksen tapahtuessa molempia osapuolia kivitetään, kunnes he kuolevat. Suurin osa aviorikoksista pidetään viimeiseen asti salassa kuoleman pelon takia. (Salehzadeh 2016)

Libanonissa naisen asema on lähes sama kuin edellä mainitussa. Tasa-arvo ei ole lähelläkään sitä, mitä länsimaissa tai etenkin Suomessa. Lähi-idässä kunnioitetaan länsimaisia naisia, mutta paikalliset jäävät alakynteen. Libanonissa on olemassa peruskunnioitus äitejä kohtaan, jonka ansiosta naisen asema onkin parempi kuin lähimaissa. Syyriassa ja Irakissa tasa-arvo oli hyvällä kantilla ennen sotaa politiikan ansiosta. Egyptissä puolestaan naisen asema on ollut aina huono. Naisen aseman parantamiseksi monien maiden tulee tehdä paljon töitä. Poliitiikkaan ja päättäviin rooleihin otetaan harvoin mukaan naisia, mikä edesauttaa heidän huonoa kohteluaan. Syyrian, Libanonin ja Turkin alueilla naisten koulutus on huomattavasti korkeampi kuin muualla ja naiset ovat paljon työelämässä. Lasten syntyessä jäädään kuitenkin usein kotiin. Lasten kasvaessa osa

naisista palaa töihin tällä alueella. Ulkomaalaisena naisena Libanonissa työskennellessä ei useinkaan tule koettua varsinaisesti syrjintää, mutta työttömyyttä kuulee sitäkin enemmän. Työttömyyden voi kääntää myös vahvuudeksi ja käyttää sitä hyväkseen haastateltavia etsiessä. Selkeää syrjintää ei kuitenkaan ole tullut esiin. Toimittajana saattoi tulla tilanteita, joissa haastateltavat puhuivat ainoastaan kameramiehelle, koska hän on mies. (haastattelu 2)

Iranissa naisen asema on huono. Heillä ei ole samoja oikeuksia kuin miehillä eivätkä he saa tehdä tai mennä minnekään ilman miehen hyväksyntää. Naiset eivät tästä syystä halua puhua medialle, vaan puhuminen jätetään miehelle. Naistoimittajana iranilaisiin naisiin saa kuitenkin helpommin kontaktin. Naistoimittajana ei pääse paikkoihin, joihin esimerkiksi miestoimittaja olisi päästetty kyselemättä. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi moskeijat ja rukoushuoneet. (haastattelu 4)

Fixerin ja kameramiehen ollessa mukana toimittajalla on huomattavasti turvallisempi olo kuin jos hän joutuisi olemaan yksin. Jos uutista tehdessä jää hetkeksi yksin, eron huomaa selvästi. Yksin ollessa on enemmän varuillaan ja olo on epävarmempi. Naisena olemisessa on kuitenkin paljon etuja, koska naiset pääsevät paremmin kontaktiin paikallisten ihmisten kanssa, sillä etenkin paikalliset naiset eivät puhu mielellään miesten kanssa. (haastattelu 4)

Naisen asema ei ole automaattisesti hyvä tai huono Lähi-idässä, vaan se riippuu paljon siitä, millaisessa yhteisössä nainen elää. Onko nainen koulutettu vai ei, työskenteleekö hän vai ei, onko naisella perhettä vai ei? Naistoimittajana oleminen on paljon helpompaa kuin miestoimittajana oleminen. Ulkomaalaisena naistoimittajana on vielä helpompi olla. Lähi-idässä kunnioitetaan ihmisen ikää ja kokemusta, mutta myös naiskauneutta. Lähi-idässä miehet ajattelevat, että nainen ei pärjää yksin. Naistoimittajana tätä voi käyttää hyväksi. Ulkomaalaisena naistoimittajana olo oli turvallisempi kuin miestoimittajana olisi ollut. Mielenosoituksissa ja muissa väkivaltaisissa tilanteissa olisi pitänyt tapahtua jotain todella omituista, että suomalaisen toimittajan tai kuvaajan kimppuun olisi käyty. (haastattelu 3)

Lähi-idässä naistoimittajana oleminen saattaa olla jopa helpompaa kuin miehenä samalla alueella toimittajana toimiminen. Länsimaisena naisena Lähi-idässä työskentely on rennompaa, koska naisilla on pääsy miesten mukana sota-alueelle, mutta myös

ihmisten koteihin tapaamaan naisia ja lapsia. Miehillä saattaa olla paljon vaikeampaa tehdä juttuja arjesta, sillä naiset ovat usein piilossa kotonaan, jonne miehillä ei usein ole pääsyä. Lähi-idässä on naisia tietyllä tapaa kunnioittava ja suojeleva asenne, jota pystyy toimittajana hyödyntämään. (haastattelu 2)

3.4 Poliittiset suhteet vaikeuttavat maahan pääsyä

Kansainvälisestä urasta kiinnostuneiden toimittajien tulisi lähteä Lähi-itään paikan päälle näkemään todellisuus. Muurin merkitystä palestiinalaisten arkeen on vaikea selittää, niille, jotka eivät ole sitä koskaan nähneet. Palestiinalaiset kulkevat päivittäin tarkastuspisteiden läpi muurin takia. Suomeen kaivataan enemmän taustoittavia juttuja Lähi-idästä suomalaisten tekemänä. Media on antanut ihmisille valtavasti ennakkokäsityksiä Lähi-idästä, mistä näkee median vallan. Se, mitä uutisissa sanotaan, on ainoa totuus. Jos olet Israelissa ja kysyt voitko mennä Betlehemiin, niin vastaus on todennäköisesti, että et missään nimessä, koska siellä on turvatonta. Propaganda on Israelin puolella niin vahva, että he luulevat Palestiinan olevan vaarallinen. Lähi-idästä uutisoidessa ennakkotyöhön tulee panostaa normaalia enemmän. (haastattelu 1)

Turvallisuustilanne ja poliittinen tilanne tulee myös selvittää ennen lähtöä, jotta voi valmistautua mahdollisimman hyvin. Israeliin ei pääse passilla, jossa on Libanonin tai Syyrian leima. Jos haluaa päästä näihin maihin ja Israeliin, on oltava kaksi passia. Israelilla on huonot poliittiset suhteet sekä Syyriaan että Libanoniin, maat ovat sodassa keskenään. Israelista Libanoniin tai Syyriaan ei ole minkäänlaista lentoyhteyttä. Lentäen maasta toiseen pääsee Jordanian tai Ammanin kautta. Myöskään Amerikkaan ei pääse Iranin eikä Irakin viisumilla. Jos olet käynyt näissä maissa, et saa enää koskaan ESTA:a (Electronic System for Travel Authorization) eli sähköistä matkustuslupaa Amerikkaan. Jos maahan kuitenkin haluaa päästä, tulee Yhdysvaltojen Helsingin suurlähetystöstä pyytää erikseen kymmenen vuoden viisumi Yhdysvaltoihin. Tätä varten järjestetään haastattelu. (haastattelu 1)

Eri maiden välillä on paljon yllä mainittuja poliittisia suhteita, jotka ovat niin kireitä, ettei maahan välttämättä pääse. Israeliin mennessä passissa voi olla Dubain leima, mutta heti, jos olet ollut maassa, jossa on muslimeja, niin Israelin lentokentällä joutuu kuulusteluihin. Israelilaiset haluavat tietää, miksi joku olisi käynyt Dubaissa tai Turkissa. Kuulustelu saattaa kestää kaksi tuntia. He haluavat tietää, mitä maahan on tultu tekemään

ja ketä tapaamaan. Jos tulijalla ei ole tarinaa mietittynä valmiiksi, hän jää heti kiinni va-
lehtelusta. Koskaan ei kannata mainita, että on matkalla Betlehemiin tai Länsirannan
puolelle. Israelilaiset joutuvat kuulustelemaan tulijoita oman turvallisuutensa vuoksi.
(haastattelu 1)

4 PALUU SUOMEEN

Suomeen paluun jälkeen päällimmäinen tunne toimittajilla on ollut ulkopuolisuus ja se, etteivät ihmiset ymmärrä, missä on ollut eikä heitä kiinnosta. Haasteena on ollut löytää omaa paikkaansa suomalaisesta yhteiskunnasta. Ajan kanssa kaikki on helpottunut ja Suomessa on jo parempi olla. Suomeen paluussa on totuttelemista monille toimittajille, jotka ovat olleet pidempään poissa. Usein Suomeen paluu koetaan vaikeammaksi, kuin Lähi-itään alun perin lähteminen. Suomessa infrastruktuuriasiat toimivat, mutta maan tylsyytys saattaa myös aiheuttaa kaipuun takaisin Lähi-itään.

Tutkimukseen haastatelluilla naistoimittajilla matkasta palautumiseen on kuitenkin mennyt aikaa ennen kuin he ovat päässeet takaisin suomalaiseen rytmiin. Naistoimittajien mukaan veri vetää aina takaisin Lähi-itään, kun siellä on kerran käynyt ja asunut. Palestiina ja Lähi-itä tulevat aina olemaan toinen koti, missä tahansa muualla maailmassa asuisi tai työskentelisi. (haastattelu 1, haastattelu 2)

Eräs haastateltava kertoo, että tavallaan on helpottavaa tietää, ettei juttukeikalla tule tapahtumaan mitään sen suurempaa. Toimittajat jäävät kuitenkin kaipaamaan myös Lähi-idässä asuvia ystäviä ja kulttuuria, jossa on pitkään asunut. Suomeen palaaminen ajaa kahden kulttuurin väliseen loukkuun, jolloin tuntuu helposti siltä, ettei kuulu varsinaisesti enää kokonaan mihinkään. (haastattelu 2)

Monen vuoden Lähi-idässä asumisen jälkeen Suomeen pysyvästi muuttaminen tuntuu toisinaan myös ihanalta. Yksi haastatelluista ei kaipaa takaisin Lähi-itään, nyt kun hän on asettunut takaisin Suomeen ja suomalaiseen kulttuuriin. Kotimaassa käytiin vuosittain, joten kulttuurishokkia ei tullut. Haastatellun toimittajan mukaan on ollut ihanaa olla maassa, jossa kaikki muutkin puhuvat suomea eikä tarvitse miettiä miten lahjoa ihmisiä saadakseen haluamansa. Hänen elämänsä helpottui todella paljon Suomeen muuttaessa.

Kotimaahan takaisin lähteminen lyhyiden juttukeikkojen jälkeen käy kerta toisensa jälkeen vaikeammaksi, jos on tullut Suomesta kriisin keskelle. Viikon mittaisia juttukeikkoja Lähi-itään tekevä toimittaja kuvaa Suomeen paluuta etuoikeutetuksi, mutta samalla se tuntuu pahalta.

Suomeen palaaminen tuntuu etuoikeutetulta, kun lähtee kriisin keskeltä lentokentälle ja tietää, ettei sadoilla ihmisillä ole samanlaista vaihtoehtoa, vaan he jäävät keskellä sotaa

tai pakolaisleireille. Kontrasti on todella voimakas ja tuntuu pahalta. Suomalaisena toimittajana voi aina lähteä ja palata Suomeen, mutta heidän elämä ja arki on kriisin keskellä. (haastattelu 4)

5 LOPUKSI

Suomalainen media antaa Lähi-idästä kapean kuvan, mikä edesauttaa suomalaisten negatiivista ennakkokäsitystä alueesta ja sen valtioista. Utiskynnyksen ylittävät kriisit, sodat, terrorismi ja väkivallanteot.

Elämä Lähi-idässä ei kuitenkaan ole niin mustavalkoista, mitä Pohjoismaissa kuvitellaan. Kaiken sen kaaoksen ja sodan keskellä elää tavallisia ihmisiä, jotka eivät ota mitenkään osaa konfliktiin, mutta joutuvat elämään jatkuvassa pelossa. Suomalaiset eivät välttämättä ymmärrä tätä.

Kaikki tutkimukseen haastattelemat toimittajat peräänkuuluttivat Lähi-idässä asuvien tavalliseen arkeen ja elämään liittyviä juttuja ja kaipaavat sellaisia suomalaiseen uutismediaan huomattavasti enemmän, jotta ihmiset myös tällä puolen maailmaa ymmärtäisivät, että kaikki Lähi-idässä asuvat eivät ole osallisina sotaan ja konflikteihin. Suomalaisessa uutismediassa ei tällä hetkellä ole tilaa eikä tekijöitä jutuille, jotka näyttäisivät ihmisten arkea, sillä Suomella ei ole Lähi-idässä vakituista kirjeenvaihtajaa juttuja tekemässä. Suomesta toimittajia Lähi-itään lähtee ainoastaan puolen vuoden tai viikon mittaisille matkoille. Haastattelemani toimittajat toivovat, että Lähi-itään saataisiin pysyvä kirjeenvaihtaja myös Suomesta. Viikon mittaiselle uutismatkalle lähdetessä aika ei mitenkään riitä normaaliin arkeen liittyviin juttuihin, vaan aika käytetään hyödyksi uutisoimalla senhetkisestä tilanteesta nimenomaan kriisit edellä, koska se on toimittajan Lähi-itään lähdön päällimmäinen syy sillä hetkellä.

Kaikki haastatellut toimittajat sanoivat, että jos heillä vain oli mahdollisuus uutisoida ja tehdä reportaasimaisia juttuja paikallisten tavallisesta arjesta, he tekivät niin. Tämä onnistui parhaiten henkilöillä, jotka asuivat Lähi-idässä pitkään.

Suomalaiset naistoimittajat, joita tutkimukseen on haastateltu, eivät olleet käyneet minikälaista turvallisuuskoulutusta lähtiessään ensimmäisen kerran Lähi-itään. Osa heistä ei ole edelleenkään koulutukseen ehtinyt, mutta kaikilla on halu ja tarkoitus turvallisuuskoulutus käydä. Koulutuksia ei heidän mukaansa järjestetä automaattisesti Lähi-itään lähteville toimittajille, vaan he joutuvat itse ottamaan selvää kuka koulutuksia Suomessa järjestää. Näitä ovat esimerkiksi Suomen Punainen Risti sekä Puolustusvoimat. Ruotsissa pystyy niin ikään käymään turvallisuuskoulutuksen. Koulutuksesta on hyötyä Lähi-itään mentäessä, sillä toimittajat ovat usein keskellä sotaa tai mellakkaa. Jos

turvallisuuskoulutukseen ei ole ehtinyt ennen lähtöä, antavat kollegat hyviä neuvoja vaarallisen tilanteen varalle.

Palestiinan ja Israelin välinen konflikti kiinnostaa toimittajia, ja siksi kyseinen alue on ollut monen haastatteluun osallistuneen toimittajan vakioalue Lähi-idässä. Israelilaisten ja palestiinalaisten välillä oleva muuri sekä suurvaltojen, kuten Venäjän ja Yhdysvaltojen puuttuminen tilanteeseen pahentavat konfliktia entisestään. Etenkin tällä alueella toimittajat kokivat tärkeäksi uutisoida ihmisten tavallisesta arjesta sodan keskellä.

Naistoimittajat kokivat työnsä toimittajana Lähi-idässä jopa helpommaksi, kuin miestoittoimittajien työskentely heidän mukaansa olisi ollut. Naisia tytöteltiin useasti, mutta he oppivat kääntämään sen voimavaraksi. Lähi-idässä miehet kunnioittavat naisia ja kokevat, että heidän tulee suojella näitä. Miehet myös arvostavat naisten ikää ja kauneutta. Naisten asema ei kuitenkaan ole hyvä Lähi-idässä. Kokonaisuutena Lähi-idästä puhuttaessa naisten asema vaihtelee paljon valtiosta ja alueesta riippuen. Joissain valtioissa kuten Iranissa, naisen asema on huono. Mies päättää, kenen kanssa nainen saa liikkua, missä hän saa käydä ja milloin. Osassa Lähi-itää naiset puolestaan koulutautuvat ja ovat mukana työelämässä ja heidän asemansa on verrattain muita parempi.

Naisina toimittajat kokivat pääsevänsä paikkoihin, joihin vastaavasti miestoittoimittajat eivät olisi päässeet. He pystyivät haastattelemaan paikallisia naisia ja menemään heidän luokseen.

Kaikki naiset sanoivat, että Lähi-itä on turvallinen paikka olla niin kauan kuin tietää, missä on ja mihin on menossa. Ilman tarkkaa suunnitelmaa ja paikallista fixeriä heillä olisi ollut huomattavasti turvattomampi olo. Turvallisuus oli toki uhattuna, kun he tekivät juttua vaarallisissa paikoissa tai tilanteissa. Osa naisista sanoi Palestiinan olleen turvallinen paikka, jossa ei ollut koskaan suurempia ongelmia. Välillä toimittajan roolin takia tuli oltua paikoissa, joissa sattuu ja tapahtuu, mutta niihin mentiin omalla vastuulla ja omasta tahdosta. Lähi-itään lähdeittäessä tulee tiedostaa, että alueella on konflikteja ja sotaa. Pidempiä aikoja Lähi-idässä viettäneet toimittajat olivat tietoisia siitä, missä kannattaa liikkua ja missä ei varsinkaan yksin. He myös tunsivat paikallisia ihmisiä ja saivat heiltä apua sekä neuvoja turvallisuuteen liittyen.

Suomen paluu jakoi mielipiteitä, mutta kaikki tutkielmaan haastatellut toimittajat ovat palanneet Lähi-itään tai aikovat palata tilaisuuden tullen. He ovat päässeet osaksi kulttuuria ja saaneet ystäviä maista, joissa he ovat työskennelleet. He sanoivat käyvänsä Lähi-idässä vuosittain edelleen, vaikka eivät tekisi tällä hetkellä toimittajan töitä.

Tutkimuksen perusteella minulle jäi Lähi-idästä kuva alueena, jossa yritetään elää tavalista elämää konfliktien keskellä. Paikallisten naisten asema kuulostaa kovin heikolta miesten määräysvallan alla. Suomalaisten naistoimittajien asemaa kuvailtiin vakaaksi. Päivittäinen elämä vaatii runsaasti suunnittelua ja järjestelmällisyyttä.

Tutkimus sai minut ajattelemaan Lähi-idän kriisejä uudella tavalla. Lähteissä mainittiin osuvasti, että suomalaiset saavat Lähi-idästä kuvan lähinnä taistelutantereena, jossa ei ole muuta elämää. Konfliktit ovat kuitenkin erilaisia eri maissa ja ne ovat jatkuneet erittäin pitkään. Kukaan haastatelluista ei ollut käynyt etukäteen minkäänlaista turvallisuuskoulutusta. Pitäisin hyvää valmistautumista ja ennakkotietojen hankkimista paikasta ja kulttuurista erittäin arvokkaana, jotta välttyy pahimmilta yhteenotoilta paikallisten kanssa.

Tutkimus kertoo, miltä kannalta Lähi-idästä uutisoidaan ja pohtii vakituisen suomalaisen kirjeenvaihtajan tärkeyttä Lähi-idän maissa. Tutkimus tuo suomalaisille naistoimittajille uutta tietoa Lähi-idän kriisimaissa työskentelystä ja kertoo näkemyksiä siitä, millaista siellä todella on.

LÄHTEET

Arteva, S. 1999. Idän kirjeenvaihtaja. Helsinki: Tammi

Bahmani, A.; Jäntti, B. 2018. Syyrian sota: Demokratiatoiveet diktatuurin ja islamismin ristitulessa. Helsinki: Tammi

El-Haddad, L. 2012. Gaza-mom. Suom. S. Takkala. Helsinki: Into.

Hanhivaara, J. 2013. EU laittoi Hizbollahin terroristalleen. Viitattu 18.2.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-6743190>

Hyppänen, S. 2010. Vihollisia vai veljiä: Kuinka Lähi-itä näyttäytyy suomalaisten lehtien kulttuurisivuilla. Opinnäytetyö. Viestinnän koulutusohjelma. Turku: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.10.2018 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/22576/Hyppanen_Sonja.pdf?sequence=1

Junka, I. 2017. AKYS-tiedote 2/2017. Viitattu 27.11.2018.

Juusola, H. 2017. AKYS-tiedote 2/2017. Viitattu 27.11.2018.

Keränen, T. & Lindqvist, M. 2009. Uutisia Pyhäältä maalta: Ulkomaankirjeenvaihtajan työ ja uutisvalinnat Lähi-idässä. Opinnäytetyö. Viestinnän koulutusohjelma. Turku: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.10.2018 http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4966/Keranen_Tuomas.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Mustikainen, T. 2014. Kielletty kansa: Elämää palestiinalisalueilla. Keuruu: Atena

Salehzadeh, A. 2016. 16 naisia sortavaa iranilaissäädöstä. Viitattu 22.10.2018. <https://blogit.iltalehti.fi/alan-salehzadeh/2016/04/12/16-naisia-sortavaa-iranilaissaadosta/>

Savolainen, A. & Ristola, P. 2006. Gazassa taas verinen päivä: Lähi-idän uutisointi ja uutispalaute Suomessa. Opinnäytetyö. Viestinnän koulutusohjelma. Turku: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.10.2018. <https://docplayer.fi/24643092-Gazassa-taas-verinen-paiva-lahi-idan-uutisointi-ja-uutispalaute-suomessa.html>

Stack, M. 2010. Every man in this village is a liar. London: Bloomsbury.

Suomen Lähi-idän instituutti. Lähi-itä nyt. Viitattu 21.11.2018. <https://lahi-itanyt.fi/>

Zidan, A. 2017. Helsingissä syntynyt Aishi Zidan saa jatkuvasti vastata kysymykseen: "Mistä olet kotoisin?". Viitattu 23.10.2018. <https://www.kodinkuvalehti.fi/artikkeli/lue/ihmiset/helsingissa-syntynyt-aishi-zidan-saa-jatkuvasti-vastata-kysymykseen-mista-olet>

Haastattelurunko

- Missä työskentelit ennen lähtöäsi Lähi-itään?
- Millaisia turvallisuusasioita piti ottaa huomioon ennen lähtöä?
- Kuinka pitkään olit Lähi-idässä?
- Mitkä olivat ensivaikutelmasi Lähi-idästä saavuttuasi sinne ensimmäistä kertaa? Vastasivatko ne ennakkokäsityksiäsi?
- Minkä tyyppisiä juttuja teit Lähi-idässä?
- Millaisia asioita näit ja koit?
- Millaisiin kulttuurieroihin törmäsit?
- Onko median antama kuva Lähi-idästä mielestäsi oikea?
- Millainen naisen asema mielestäsi Lähi-idässä on?
- Koitko syrjintää tai ahdistelua?
- Millaiseksi koit turvallisuutesi?
- Millaiseksi koit työnteon toimittajana Lähi-idässä?
- Miltä tuntui palata Suomeen?
- Mikä sai lähtemään Lähi-itään uudelleen?
- Mitä jäi päällimmäisenä mieleen ajastasi Lähi-idässä?
- Millaista on olla naistoimittajana Lähi-idässä?